

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาค้นคว้าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชาติไทย จากหลักฐานประเภทต่าง ๆ อาทิเช่น หลักฐานประเภทตำนาน พงศาวดาร จารึก ศิลปจารึก จดหมายเหตุ และราชกิจจานุเบกษา ฯลฯ พบว่าในหลักฐานประเภทต่าง ๆ เหล่านี้ ใช้ศักราชหลายชนิด ในการบันทึกหรือจารึกเรื่องราวและเหตุการณ์ของชาติไทยในอดีต จึงก่อให้เกิดปัญหาเรื่องความไม่เข้าใจ และความสับสนของศักราชที่มีปรากฏใช้ในหลักฐานฝ่ายไทย เช่นในหลักฐานไม่ได้กำหนดให้แน่ชัดลงไปว่า ศก หรือ ศักราช ที่ใช้ในขณะนั้นเป็นศักราชชนิดใดประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งได้แก่ ความคลาดเคลื่อนของศักราชแต่ละชนิดที่ใช้ในการบันทึกเหตุการณ์หรือเรื่องราวอันเดียวกัน เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวเหล่านี้เกิดขึ้นแก่ผู้ศึกษาค้นคว้าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชาติไทยมาทุกสมัย แม้วาเคยมีผู้คนคิดเรื่องราวของศักราชที่มีปรากฏใช้ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชาติไทยมาบ้างแล้ว อาทิเช่น หนังสือสำหรับสอบศักราชซึ่งมักพบในศิลปจารึกและหนังสือเก่า ๆ ในเมืองไทย ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาคำรงราชานุภาพ เป็นต้น แต่นั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งซึ่งใช้เป็นแนวทางของการศึกษาค้นคว้าเรื่องศักราชที่มีปรากฏใช้ในหลักฐานฝ่ายไทยเท่านั้น ผู้เขียนมีความสนใจเรื่องราวของศักราช และเห็นสมควรที่จะศึกษาเรื่องราวของศักราชที่มีปรากฏใช้ในหลักฐานฝ่ายไทยให้ละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้น จึงได้เสนอหัวข้อเรื่องในการวิจัยให้ชื่อว่า "วิเคราะห์แหล่งที่มาและการใช้ศักราชชนิดต่าง ๆ ที่มีปรากฏอยู่ในหลักฐานฝ่ายไทย"

1.2 การสำรวจการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้กระทำมาแล้ว

การศึกษาค้นคว้าเรื่องราวของศักราชที่มีปรากฏอยู่ในหลักฐานฝ่ายไทยนั้น ได้มีผู้ศึกษาค้นคว้าไว้ทั้งทางตรงและทางอ้อม แม้วาจะไม่มีรายละเอียดลึกซึ้ง แต่พอจะใช้เป็นแนวทางเสริมสร้างความเข้าใจเรื่องราวของศักราชแต่ละชนิดที่มีใช้ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์

ของชาติไทยได้ อาทิเช่น เรื่องที่กล่าวถึงศักราชชนิดต่าง ๆ ที่ปรากฏในหลักฐานฝ่ายไทย โดยตรง ได้แก่ หนังสือสำหรับสอบศักราชซึ่งมักพบในศิลาจารึกและหนังสือเก่า ๆ ในเมืองไทย พระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาคำรงราชานุภาพ และบทความต่าง ๆ ที่เขียนเกี่ยวกับศักราชชนิดต่าง ๆ ในหนังสือวารสารศิลปากร เช่น บันทึกเกณฑ์สอบศักราช ของ ธนิต อยู่โพธิ์ การนับปีแห่งพุทธศักราชของ พิพัฒน์ สุขทิต์ ปีศักราชตามโบราณราชประเพณีไทยของ พ.ท. เอื้อน มนเทียรทอง และการนับปีพุทธศักราชของ ทรงวิทย์ แก้วศรี เป็นต้น ส่วนเรื่องราวที่เกี่ยวกับศักราชชนิดต่าง ๆ ทางอ้อมได้แก่ ผลงานคนควาประวัติศาสตร์ไทย ของศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ณ นคร ประวัติกฎหมายไทย ของพระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ พศกการโยนก ของ พระยาประชาภิจักรจักร (แหม่ม บุญมาศ) คำานานสิ่งทวติกุมาร ฌัมป์สอบคนของมานิต วัลดีโลกม ตลอดจน ประชุมศิลาจารึกภาคต่าง ๆ เป็นต้น ผู้เขียนได้นำข้อคิดความเห็นจากผลงานของท่านที่กล่าวมานี้มาแลนั้น นำมาใช้เป็นแนวทางในการวิจัยคนควา และสอบคนขอเท็จจริงจากหลักฐานชั้นต้นและชั้นรอง จึงจะได้นำมาเสนอไว้ในงานวิจัยฉบับนี้ ในลำดับต่อไป

1.3 วัตถุประสงค์ และขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยคนควาเรื่อง การวิเคราะห์แหล่งที่มาและการใช้ศักราชชนิดต่าง ๆ ที่มีปรากฏอยู่ในหลักฐานฝ่ายไทยนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาคนควาเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งที่มาและการใช้ของศักราชแต่ละชนิดที่มีปรากฏอยู่ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของชาติไทยอย่างละเอียดลึกซึ้งกว่าที่ใคร่มีผู้ศึกษาคนความาแล้ว และเพื่อจะใ้ในงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาคนควาเกี่ยวกับเรื่องราวของศักราชที่มีปรากฏใช้ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของฝ่ายไทยโดยตรง ตลอดจนเสนอเรื่องราวที่ผู้ศึกษาคนควาท่านก่อน ๆ กล่าวไว้ไม่ชัดเจน และไม่ได้อธิบายไว้ เช่น แหล่งที่มาของมหาศักราช และ อธิระาษศักราช เป็นต้น

ผู้เขียนได้กำหนดขอบเขตของงานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์แหล่งที่มาและการใช้ของศักราชชนิดต่าง ๆ ที่มีปรากฏในหลักฐานฝ่ายไทยไว้ดังนี้ โดยจะวิเคราะห์เฉพาะศักราชที่มีกล่าวถึงหรือมีปรากฏใช้ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชาติไทย และจะวิเคราะห์ถึงการใช้และเกณฑ์การเปรียบเทียบของศักราชชนิดต่าง ๆ ที่มีปรากฏอยู่ในหลักฐานฝ่ายไทย ตั้งแต่

สมัยกรุงสุโขทัย จนกระทั่งถึงสมัยปัจจุบันเท่านั้น ส่วนเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของศักราช งานวิจัยจะเว้นไม่กล่าวถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์นั้น ๆ

1.4 ประโยชน์ที่จะได้จากงานวิจัยนี้

งานวิจัยนี้จะให้ความรู้เฉพาะเรื่องเกี่ยวกับแหล่งที่มา การใช้ และเกณฑ์การเปรียบเทียบของศักราชแต่ละชนิดที่มีปรากฏอยู่ในหลักฐานฝ่ายไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่อนุสนธิ์ศึกษาคนควาเรื่องราวของประวัติศาสตร์ชาติไทย และผู้ศึกษาค้นคว้าเปรียบเทียบเรื่องราวในอดีตหรือศึกษาค้นคว้าเปรียบเทียบเหตุการณ์ หรือเรื่องราวระหว่างสมัย ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ อักษรศาสตร์ และโบราณคดี เป็นต้น โดยไม่ต้องเสียเวลาไปศึกษาเรื่องศักราชอีก เพียงแต่ลำดับข้อเท็จจริงของเรื่องราวหรือเหตุการณ์เหล่านั้นใหญ่ๆ ถือว่าเป็นการประหยัดเวลาแก่ผู้ศึกษาอย่างมากมายอีกด้วย

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

ในขั้นแรก รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น ที่เป็นภาษาไทย ได้แก่ จารึก ศิลาดจารึก จดหมายเหตุ ราชกิจจานุเบกษา และพงศาวดาร เป็นต้น และเอกสารชั้นรองที่เป็นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ได้แก่ หนังสือสำหรับสอบศักราชซึ่งมักพบในศิลาดจารึก และหนังสือเก่า ๆ ในเมืองไทย ผลงานค้นคว้าประวัติศาสตร์ไทย ประวัติกฎหมายไทย บันทึกเกณฑ์สอบศักราช The Cambridge History of India, Old Burma-Early Pagan และ Burmese Era ฯลฯ และใคร่สอบถามความรู้เกี่ยวกับเรื่องศักราชจากนักวิชาการที่ศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ชาติไทยโดยเฉพาะ เช่น ศาสตราจารย์-ชจร สุขพานิช อาจารย์ตรี อมาตยกุล เป็นต้น แล้วรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานต่าง ๆ ดังกล่าว นำมาวิเคราะห์และสรุป ตามหลักฐาน เสนอผลงานในลำดับต่อไป.